

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

обов'язкової навчальної дисципліни

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

рівень вищої освіти бакалавр

галузь знань 10 Природничі науки

спеціальність 103 Науки про Землю

освітньо-професійна програма Гідрологія

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «Економічна та соціальна географія України» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, за освітньо-професійною програмою Гідрологія

Розробник: к. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії
Слащук А. М.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри

економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

В. о. завідувача кафедри:



Погребський Т.Г.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	10 – Природничі науки, 103 Науки про Землю Гідрологія Бакалавр	Обов’язкова
Кількість годин/кредитів: 180/6		
ІНДЗ: немає		Рік навчання: 4
		Семестр: 7
		Лекції: 30
		Практичні (семінарські): 30
		Самостійна робота: 110
		Консультації: 10
	Форма контролю: екзамен	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Таблиця 3

Викладач	Слащук Андрій Миколайович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Контактна інформація	тел. +380974947924, e-mail slashchuk.andriy@vnu.edu.ua
Дні занять	

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу

Дисципліна «Економічна та соціальна географія України» є складовою частиною нормативних дисциплін. Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів системи суспільно-географічних понять і закономірностей, які відображають суть розміщення продуктивних сил України в цілому і сфери обслуговування населення зокрема. Процес такого розміщення розкривається викладачем у динаміці, який тісно взаємопов'язаний з природними, економічними та соціальними факторами.

Пререквізити

Дисципліни першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння досліджуваної дисципліни: «Теорія і методологія географічної науки», «Загальне землезнавство»,

«Історична географія з основами етногеографії», «Основи суспільної географії», «Урбаністична географія», тощо.

Постреквізити

Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння й навички, що здобуваються по завершенню вивчення дисципліни **«Економічна та соціальна географія України»**: «Політична географія з основами геополітики», «Регіональна соціально-економічна географія», а також дисципліни вільного вибору та дисципліни другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальностями 103 Географія (освітньо-професійна програма Економічна та соціальна географія) та 014 Середня освіта. Географія (освітньо-професійна програма Середня освіта. Географія. Економіка).

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Економічна та соціальна географія України» є формування у студентів професійних навичок необхідних для правильного глибокого і всебічного суспільно-географічного вивчення території України, а також набуття студентами теоретичних і практичних знань про динаміку розвитку, зміни структури і територіальної організації економічних регіонів України.

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні практичні навички та уміння:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми з теорії та методики дослідження геосфер у професійній діяльності або у процесі подальшого навчання, що передбачає проведення наукового пошуку та/або запровадження інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні і наукові цінності, економічні й політичні досягнення суспільства на основі розуміння перебігу історичних процесів, становлення світоглядних ідей та філософського осягнення дійсності.

ЗК4. Здатність розуміти закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніку і технології.

ЗК5. Здатність здійснювати комплексні дослідження на основі системного наукового світогляду з використанням загальнонаукових та спеціальних методологічних принципів і знань.

ЗК6. Здатність до пошуку, сприйняття, аналізу та узагальнення інформації з різних джерел, використання інформаційних й комунікативних технологій і оволодіння сучасними знаннями.

ЗК9. Здатність до саморозвитку, підвищення власної кваліфікації і фахової майстерності.

ЗК10. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність працювати автономно, в команді, ефективній професійній взаємодії.

ЗК12. Здатність визначати й вирішувати проблеми.

ЗК13. Соціальна відповідальність та екологічність мислення.

Фахові

ФК1. Здатність демонструвати знання про особливості геосфер, предмет дослідження, місце і зв'язки в системі наук про Землю, етапи розвитку, значення для суспільства.

ФК2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії розвитку і складу геосфер.

ФК3. Здатність застосовувати базові знання природничих і суспільних наук та інформаційних технологій при вивченні геосфер та їх компонентів.

ФК4. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК5. Здатність застосовувати прості кількісні та якісні методи при дослідженні геосфер і процесів в них.

ФК6. Здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових рівнях.

ФК7. Здатність до планування, організації та проведення досліджень, узагальнень матеріалів польових та лабораторних спостережень, звітування про їхні результати.

ФК8. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи сфери наук про Землю для пояснення явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ФК9. Здатність самостійно досліджувати, аналізувати просторово-часові параметри організації геосфер і взаємозв'язків між ними.

ФК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їхні властивості та притаманні їм процеси.

ФК11. Здатність розуміти та пояснювати особливості геосфер, внутрішні та зовнішні взаємозв'язки.

ФК12. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати наслідки антропогенного впливу на геосфери.

ФК13. Здатність оцінювати сучасний стан, тенденції і проблеми водогосподарського комплексу України.

ФК14. Здатність аналізувати глобальні зміни в геосферах, розуміти відповідні наслідки та діяти в напрямку запобігання негативним проявам.

Програмні результати навчання (ПРН): знає основні історичні етапи розвитку предметної області; уміє пояснювати зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; володіє уміннями пояснювати просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному,

регіональному та локальному територіальних рівнях. усвідомлює роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку; володіє методами навчання користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми використання картографічної продукції при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 4

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи.	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Змістовий модуль 1. Ресурсний потенціал України						
Тема 1. Об'єкт, предмет, теоретичні основи і завдання курсу економічної та соціальної географії України	10	2	2	6	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 2. Природно-ресурсний потенціал України	8	2	2	4	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 3. Народонаселення України	12	2	2	6	2	ДС, ДБ, ІРС / 4
Модульна контрольна робота 1						КР / 20
Разом за модулем 1	30	6	6	16	2	28
Змістовий модуль 2. Господарство України						
Тема 4. Паливно-енергетичний комплекс України	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 5. Металургійний комплекс України	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 6. Машинобудівний комплекс України	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 7. Хімічно-лісовий та агропромисловий комплекси України	14	2	2	8	2	ДС, ДБ, ІРС / 4
Тема 7. Географія цукробурякового комплексу	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 4
Тема 8. Транспортний та соціальний комплекси України	12	2	2	6	2	ДС, ДБ, ІРС / 4
Модульна контрольна робота 2						КР / 20
Разом за модулем 2	74	12	12	46	4	34
Змістовий модуль 3. Регіоналістика України						
Тема 9. Північно-Західний та Донецький економічний район	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 4
Тема 10. Придніпровський економічний район	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 11. Північно-Східний економічний район	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 2
Тема 12. Столичний, Центрально-Український та Подільський економічні	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 4

райони						
Тема 13. Карпатський та Причорноморський економічні райони	12	2	2	8	-	ДС, ДБ, ІРС / 4
Тема 14. Зовнішньоекономічні зв'язки регіонів України	16	2	2	8	4	ДС, ДБ, ІРС / 2
Модульна контрольна робота 3						МКР / 20
Разом за модулем 3	76	12	12	48	4	38
Всього годин / Балів	180	30	30	110	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема
1	Трансформаційні процеси і регіональні відмінності у розвитку промисловості.
2	Рівень індустріалізованості областей України
3	Рівень промислового виробництва в областях України
4	Рівень економічної ефективності промисловості
5	Регіональні відмінності розвитку паливно-енергетичного комплексу
6	Групування областей за галузевою структурою ПЕК
7	Розвиток агропромислової інтеграції в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.
8	Зовнішньоекономічна діяльність України
9	Експорт України до ЄС.
10	Імпорт продукції з ЄС до України

ІV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;

- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичного або лабораторного занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Орієнтований перелік питань до екзамену

1. Риси динаміки розвитку національної економіки України.
2. Економічні кризи країн світу.
3. Понятійно-термінологічний апарат теми дослідження.
4. Зміни галузевої структури економіки України.
5. Типи структури виробництва товарів регіонів України.
6. Трансформаційні процеси і регіональні відмінності у розвитку промисловості.
7. Рівень індустріалізованості областей України.
8. Рівень промислового виробництва в областях України.
9. Рівень екологічної ефективності промисловості.
10. Регіональні відмінності розвитку паливно-енергетичного комплексу.
11. Галузі ПЕКУ.
12. Паливна ланка ПЕКУ.

13. Енергетична ланка ПЕКу.
14. Групування областей за галузевою структурою ПЕК.
15. Основні напрями трансформації ПЕК України.
16. Динаміка розвитку АПК України.
17. Трансформаційна процеси в АПК.
18. Функціонування сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні.
19. Розвиток державних господарств в Україні.
20. Зерно-промислове виробництво.
21. Бурякоцукрове виробництво.
22. Олійножировий підкомплекс.
23. Територіальна організація виробництва картоплі.
24. Виробництво овочів в Україні.
25. Тваринницько-промислова ланка АПК України.
26. Будівельний комплекс України.
27. Регіональні відміни рівня розвиненості будівельної індустрії України.
28. Інвестиційна сфера регіонів.
29. Обсяги та динаміка інвестицій у регіонах України.
30. Прямі іноземні інвестиції в регіонах України.
31. Фондовий ринок України.
32. Зовнішньоекономічна діяльність України.
33. Стратегічне значення зовнішньоекономічної діяльності для України.
34. Типізація регіонів України за рівнем зовнішньоекономічної активності.
35. Регіональні пропорції зовнішньої торгівлі товарами.
36. Основні напрями поліпшення зовнішньоекономічної діяльності регіонів України.
37. Зовнішня торгівля між Україною та ЄС.
38. Експорт України до ЄС.
39. Імпорт продукції з ЄС до України.
40. Особливості Карпатського регіону.
41. ЕГП - як чинник розвитку Карпатського регіону.
42. Структура господарства Карпатського регіону.
43. Сільське господарство Карпатського регіону.
44. Промисловість Карпатського регіону.
45. Природоресурсний потенціал Карпатського регіону.
46. Екоситуація в Карпатському регіоні.
47. Конкурентні позиції Карпатського регіону.
48. Західно-Поліський регіон в господарському комплексі України.
49. Природно-ресурсний потенціал Західно-Поліського регіону.
50. Господарство Західно-Поліського регіону.
51. Територіальна організація промисловості Західно-Поліського регіону.
52. Сільське господарство Західно-Поліського регіону.
53. Рівень соціального розвитку Західно-Поліського регіону.
54. Роль інвестиційної сфери в економіці Західно-Поліського регіону.
55. Особливості господарства Подільського регіону.
56. Природно-ресурсний потенціал Подільського регіону.
57. Галузі господарства Подільського регіону.

58. Сільське господарство - основа формування АПК Подільського регіону.
59. Місце Столичного регіону в системі макроекономічного районування України.
60. Чинники розвитку господарського комплексу Столичного регіону.
61. Столичні функції м. Києва в економіці України.
62. Мінерально-сировина база Центрального регіону України.
63. Господарство Центрального регіону.
64. Промисловість Центрального регіону.
65. Сільське господарство - найважливіша галузь економіки Центрального регіону.
66. Особливості ЕГП Причорноморського регіону.
67. Транспорт Причорноморського регіону.
68. Рибна промисловість Причорноморського регіону.
69. АПК Причорноморського регіону.
70. Рівень розвитку Причорноморського регіону.
71. Структура промислового виробництва Придніпровського регіону.
72. ТВК Придніпровського регіону.
73. Сільське господарство Придніпровського регіону.
74. Північно-Східний регіон в національній економіці України.
75. Машинобудування і металообробка Пн. - Східного регіону.
76. ПЕК Північно - Східного регіону.
77. АПК Північно - Східного регіону.
78. Донбас - один з найконкурентніших індустріальних регіонів України.
79. Промисловий комплекс Донецького регіону.
80. Елементи територіальної структури промислового комплексу Донецького регіону.
81. Вугільна промисловість Донецького регіону.
82. Донецький регіон в територіальному поділі праці.
83. Спеціалізація промисловості Донецької області.
84. Спеціалізація промисловості Луганської області.
85. Промислові агломерації Придніпровського регіону.
86. Промислові агломерації Донецького регіону.
87. Промислові вузли Донецького регіону.
88. Промислові вузли Придніпровського регіону.
89. Розвиток АПК Донецького регіону.
90. Соціальні проблеми Донецького регіону.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Таблиця 7

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
---	--------

90–100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75–81	Добре
67–74	Задовільно
60–66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративно-територіальний устрій України: Історія та сучасність / За ред. В.Г. Яцуби. К., 2002. 269 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. К.: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2001. 395 с.
3. Гудзеляк І. Географія населення: Навч. посіб. / За ред. О.І. Шаблія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. 232с.
4. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрямки протидії / За ред. В.Стешенко. К.: ІЕ НАНУ, 2001. 560 с.
5. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти. Чернівці: Рута, 2003. 392 с.
6. Джаман В.О., Круль В.П., Чернюх Г.Я. Демогеографія. Чернівці: Рута, 2002. 160 с.
7. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Львів: Літопис, 2006. 490 с.
8. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 310с.
9. Доценко А.І. Адміністративно-територіальний устрій і розселення в Україні. К.: РВПС України НАНУ, 2003. 76 с.
10. Доценко А.І., Зінич В.Т., Великохатко О.Т., Танцюра В.Л. Розселення в Україні: проблеми і перспективи / За ред. Б.М. Данилишина. К.: РВПС України НАН України, 2006. 268 с.
11. Заставецька О.В., Заставецький Б.І., Ткач Д.В. Географія населення України. Тернопіль, 2003. 149 с.
12. Леонтєва Г.Г. Економічна і соціальна географія. Україна: Навч.посібник. Суми: Університетська книга, 2002. 136 с.
13. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист. К.: Основи, 2004. 491 с.
14. Мальчикова Д.С. Економічна та соціальна географія України: робочий зошит для практичних та семінарських занять: Навч. посіб. Херсон: ПП. Вишемирський, 2008. 104 с.
15. Масляк П.О. Географія України: Навч. посіб. К. : Стафед-2, 2000. 148 с.
16. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Суспільно-географічне районування України. К.: ВПЦ „Київський ун-тет”, 2000. 228 с.
17. Олійник Я.Б., Пересекін В.М., Запотоцький С.П. Управління використанням природних ресурсів. Навч.-метод. посібник. К.: ВГЛ „Обрії”, 2008. 284 с.

- 18.Поручинська І. В., Слащук А. М. Територіальні відмінності транспортного забезпечення території Рівненської області. *Вісник Волинського інституту економіки та менеджменту*. 2017. № 17. С. 251-259.
19. Поручинський, В. І., Поручинська І. В., Слащук А. М. Огляд основних екологічних загроз урбанізованого середовища регіонів України [Текст]. *Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки* : збірник наукових праць / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка ; Українське географічне товариство, Сумський відділ ; редкол.: Б. М. Нешатаєв (гол. ред.), А. О. Корнус та ін. Суми, 2018. Вип. 9. С. 95–100.
20. Поручинський В. І., Шкабура К., Слащук А. М., Липянін А. Особливості розвитку торфової промисловості Волинської області. *Науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Л. Українки. Серія: Географія*. 2016. № 14 (339). С. 64-67.
21. Слащук А. М., Гладич Л. В. Теоретичні аспекти вивчення сільського розселення. *Наукові записки СумДПУ імені А. С. Макаренка. Географічні науки*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. Вип. 5. С.179-186.